

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ» ΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΝΟΣ ΤΟΜΕΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Κατά την τελευταία δεκαετία επιχειρήθηκε και στη χώρα μας να υπαχθεί η “ηθική της αντικειμενικότητας”, που κατά παράδοση είχε εγγραφεί στην επιστημονική προσέγγιση του αντικειμενικού κόσμου, στην “ηθική της αποτελεσματικότητας” των ενεργειών, κατά τη φρασεολογία του Max Weber (1919) που είχε χρησιμοποιηθεί σε μια περίοδο “αμερικανοποίησης” των γερμανικών Πανεπιστημίων. Ήταν εντελώς νωπή η συζήτηση για την “Επιτροπή Αξιολόγησης” των ΑΕΙ και ευκρινείς οι συνδηλώσεις που την εισήγαγαν, με την προσφυγή στις “συνθήκες οξύτατου ανταγωνισμού” που φαίνεται να επικρατεί διεθνώς, όταν ο Ν. 2083/92, άρθρο 24, συνέδεσε την “αξιολόγησή” τους (“με βάση το επιτελούμενο σε αυτά εκπαιδευτικό, ερευνητικό και διοικητικό έργο”) με την κατανομή της “ειδικής” κρατικής χρηματοδότησης, “πέραν της πάγιας” (στην οικεία “Εισηγητική έκθεση” επιπλέον υπογραμμίζεται ότι η “αμοιβαία ενημέρωση” των ΑΕΙ ως προς την “απόδοσή” τους θα συμβάλει στην “ανάπτυξη υγιούς και δημιουργικού ανταγωνισμού μεταξύ τους”).

Πώς όμως θα υπάρξει “ορθολογικότερο” σύστημα κατανομής πόρων, όταν τα ποιοτικά κριτήρια (για κριτές και κρινόμενους) δύσκολα καθορίζονται και τα ποσοτικά οδηγούν σε μια άνιση μεταχείριση, ιδίως όταν θα αφορούν ολιγομελείς και αρτισύστατες πανεπιστημιακές μονάδες που θα απαιτούν αυξημένη προστασία και χρηματοδότηση: Σε κάθε περίπτωση επιβάλλεται η πρόταξη των αναγκών και όχι της υποτιθέμενης προσφοράς των πανεπιστημιακών Τομέων, των πρωτογενών δηλαδή φορέων της διδακτικής και ερευνητικής παρουσίας των ΑΕΙ. Η αναφορά τέλος στο σύστημα Taylor (σε μια περίοδο που τα εργοστάσια των προχωρημένων κεφαλαιοκρατικών χωρών το έχουν υπερβεί) δεν επιτρέπεται να προεξοφλεί “πριμ παραγωγικότητας” σε ένα πεδίο, όπου η ποσοτικοποίηση των δεδομένων δεν έχει κανένα νόημα χωρίς την ποιότητα της πνευματικής δημιουργίας.

Ακριβώς η δημοσιοποίησή¹, της δεκαπεντάχρονης συγκομιδής του Τομέα μας, τόσο ως προς τη στρατηγική της σύλληψη όσο και ως προς την επιμέρους άρθρωσή της, προσπαθεί να αφήσει πίσω της την πεπατημένη των “evaluation studies” (πρβλ. M. Henkel, “Evaluation in Higher Education: conceptual and epistemological foundations”, *European Journal of Education*, 33, 1998, 285-297) που διολισθαίνει σε μια πρακτική “λογιστών” κατά την επιμέτρηση του “ύψους” της “παραγωγικότητας” (“κατά μίμησιν του ετησίως γιγνομένου από τους πραγματευτάς ισολογισμού”, σύμφωνα με τη διατύπωση του Κοραή). Το περίγραμμα των κριτηρίων που, αντίθετα, εισηγούμαστε ονομάζεται στη χεγκελιανή γλώσσα “ποιοτικό ποσόν” (“das qualitative Quantum”), ως σύζευξη “ποιότητας” και “ποσότητας” και προφανώς ως δυνατότητα μετατροπής της δεύτερης στην πρώτη (*Enzyklopädie*, § 107). Το πλαίσιο αναφοράς αυτών των κριτηρίων, ως αξιολογική δέσμη εκφορών, καθορίζεται πρώτιστα από το βαθμό της συνάφειάς του με την πραγματικότητα προς την οποία απευθύνεται. Έτσι δεν αυτονομείται ως δαμόκλεια σπάθη, αλλά συνάγεται αβίαστα από το σύνολο του έργου όσων στελεχώνουν έναν Τομέα και αποφασίζουν να περάσουν, για μια ακόμη φορά, από το “στάδιο του καθρέφτη” και να διακριβώσουν τα όρια της αυτοδυναμίας τους. Με τα λόγια του Wittgenstein, το “Σάββατο δεν είναι απλώς η μέρα της ανάπαυλας και της αναψυχής. Θα πρέπει να κοιτάμε την εργασία μας όχι μονάχα από μέσα, αλλά κι απ’ έξω” (*Πολιτισμός*, 120). Σ’ αυτήν τη θεώρηση, που θα μπορούσε να αποδοθεί ως “internalist externalism”, εξυπνοείται ο επιμερισμός του ενιαίου σώματος των “Πεπραγμένων” μας:

α. Η δυναμική του Προσωπικού (κατηγοριοποιήσεις, επιστημονικές ειδικεύσεις του ΔΕΠ, υπηρεσιακή κατάσταση, σύνθεση των φύλων, τρόπος εκλογής και χώροι των μεταπτυχιακών τους σπουδών, μορφές συνεργασίας και οικεία παράδοση, διοικητική δομή και λειτουργία του φορέα, τα οικονομικά του ως μερίδιο από τον προϋπολογισμό του Ιδρύματος κλπ.).

β. Το διδακτικό έργο (κριτήρια, δομή και διάρθρωση του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών, η προκαταρκτική ενημέρωση των φοιτητών/τριών και οι κατοπινές συζητήσεις για τη φυσιογνωμία του Τμήματος, οι φοιτητές/τριες της ειδίκευσης και οι επαγγελματικές τους προοπτικές, αναλογία διδασκόντων-διδασκομένων, διατμηματικά προγράμματα, οι μεταπτυχιακές σπουδές, θέματα εσωτερικού κανονισμού, η προκήρυξη, οι φοιτητές/τριες του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης, οι υποψήφιοι διδάκτορες: θέματα-επιβλέποντες, οι δυνατότητες υποτροφιών και η φοιτητική μέριμνα, οι διδάκτορες φιλοσοφίας [τίτλοι διατριβών, επιβλέποντες,

1. Βλ. Τομέας Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, *‘Η πρώτη δεκαπενταετία (1985-1999)*, Ιωάννινα 2000, σσ. 158.

παρούσα απασχόληση], οι επίτιμοι διδάκτορες φιλοσοφίας, η παρουσία των μελών μας σε συμβουλευτικές/εξεταστικές επιτροπές διδακτορικών διατριβών που εκπονούνται/εκπονήθηκαν σε άλλα Τμήματα, εκπαιδευτικές άδειες στο εξωτερικό, διδασκαλία σε άλλα Πανεπιστήμια, διαλέξεις/μαθήματα, παρουσιάσεις βιβλίων, οι επισκέπτες καθηγητές και οι προσκεκλημένοι για διαλέξεις/μαθήματα, οι διαρκέστερες συνεργασίες, η συμβολή στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών και υπαλλήλων κλπ.).

γ. Τα ερευνητικά προγράμματα (η ερευνητική πολιτική των Ιδρυμάτων, η οριοθέτηση της "έρευνας" στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών, οι συμμετέχοντες, τα συλλογικά επιμέρους ερευνητικά προγράμματα με τα αποτελέσματά τους κλπ.).

δ. Τα επιστημονικά συνέδρια (η οργάνωσή τους από τον Τομέα και η συμβολή των μελών του, η συμμετοχή με ανακοίνωση σε διεθνή και σε ελληνικά συνέδρια).

ε. Το συγγραφικό έργο (βιβλία: αυτοτελή, επιμέλεια συλλογικών τόμων, μεταφράσεις· εργασίες: σε διεθνή ή σε ελληνικά περιοδικά, σε Πρακτικά διεθνών ή ελληνικών συνεδρίων, σε συλλογικούς τόμους διεθνείς ή ελληνικούς· βιβλιοκρισίες, μεταφράσεις· τα ερευνητικά ενδιαφέροντα ως συσχέτιση αριθμητικών δεδομένων και ιδιοσυστασίας του συγγραφικού έργου, η συγκροτησιακή ιδιαιτερότητα του "φιλοσοφείν", η εδραίωση του "κριτηρίου αρμοδιότητας" στην "κοινότητα" των ομοτέχνων, εισηγητικές εκθέσεις, βιβλιοκρισίες και "αναφορές", το μερίδιο στον εθνικό και το διεθνή καταμερισμό της επιστημονικής γνώσης, η αποτίμηση των μορφών "αποτίμησης"· δευτερογενείς πτυχές της εμβέλειας: σε εκλεκτορικά σώματα εκλογής μελών ΔΕΠ άλλων Τμημάτων, επιστημονικές εταιρείες, τιμές κλπ.).

στ. Η βιβλιοθήκη (οργάνωση και λειτουργία, οι πηγές και η οικεία βιβλιογραφία, τα περιοδικά, οι βάσεις δεδομένων και τα CD-ROMS· οι εξειδικευμένες χρήσεις των ερευνητικών Κέντρων: έντυπο και αρχειακό υλικό, οι εκδόσεις κλπ.).

ζ. Οι διδάσκοντες στην κοινωνία της εποχής τους (μέλη ΔΕΠ πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, επιστημονική αρμοδιότητα και εναλλακτικές επιλογές της κοινωνίας, "γειώσεις" της πρακτικής του επιστημονικού λόγου κλπ.).

η. Ο δακτύλιος της τοπικής κοινωνίας (τα ιστορικά όρια της "τοπικότητας", οι επιμέρους διαντιδράσεις, εργάσιμος και διαθέσιμος χρόνος κλπ.).

θ. Η καθημερινότητα διδασκομένων και διδασκόντων, μέσα και έξω από τον περίβολο του Πανεπιστημίου.

ι. Ο Ελληνισμός της Διασποράς (πρωτοβουλίες για τη μεγιστοποίηση και τη διεύρυνση των λειτουργιών ενός πανεπιστημιακού Ιδρύματος).

ια. Η “κινητικότητα” διδασκόντων και διδασκομένων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αποκωδικοποίηση της “ευρωπαϊκής ιθαγένειας”, η δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη, “επικοινωνιακή επάρκεια” κλπ.).

ιβ. Η συμβολή στην αποσαφήνιση της “βαλκανικής πολιτικής” του Ιδρύματος.

ιγ. Ο αναστοχασμός για το παρόν και το μέλλον του Πανεπιστημίου¹. Αν εδώ μείνουμε στο συγγραφικό έργο, επιβάλλεται να υπογραμμισθεί—εκτός από τους συντελεστές που έχουν ήδη επισημανθεί ή που θα επισημανθούν στη συνέχεια (για παράδειγμα, η απρόσκοπτη ροή της καθημερινότητας)—ότι ο Ν. 1268/82 αναδιαμόρφωσε ριζικά τις δομές και τους όρους λειτουργίας της πανεπιστημιακής ζωής. Ως προς το Τμήμα μας και συνακόλουθα ως προς τον Τομέα μας η δυναμική αυτού του νόμου παρέπεμπε σε συγκεκριμένο τρόπο της εφαρμογής του που απέκλειε τυχόν υπονομεύσεις εκ των ένδον και συνάμα κατέγραφε τα σημεία που θα έπρεπε να ξανασυζητηθούν. Από την άλλη πλευρά και εδώ η “σιδηροτροχιά δεσμεύει την ατμάμαξα”: διαρκώς επιμεριζόμενη διανοητική εργασία, “εντατικοποίηση”, η έρευνα από αξία χρήσης να καθίσταται “αξία προαγωγής”, επαγγελματική ιεραρχία που δεν προϋποθέτει αναγκαστικά και ποιοτική διαφοροποίηση της γνώσης, συντεχνιακό πνεύμα που διακηρύσσει ότι δεν καταστρέφει κανείς τη σκάλα από την οποία προσδοκά ότι θα ανεβεί, μέτρηση της “απόδοσης” από την ιεραρχούμενη συλλογική βούληση που επιβλέπει αν απονέμεται στον καθένα “ανάλογα με την εργασία του” (διαπιστώσεις του 1986).

Αν σταθμίσουμε τα συμπτώματα αυτά, σε όποια έκταση κι αν υπήρξαν, ως αναπόφευκτο τμήμα για τον αναγκαίο εκδημοκρατισμό της πανεπιστημιακής ζωής, τότε με ποιο “βαθμόμετρο” θα ήταν αντιμετώπισιμη η συγγραφική “παραγωγή” ενός Τομέα Φιλοσοφίας; Για τους θιασώτες της γραμμικότητας θα αρκούσε ένας αλγόριθμος. Όσοι όμως κατατάσσουν την επιστημονική πρακτική στη “γενική εργασία” (κατά τον Marx ένα μέρος της χρεώνεται στη σημερινή συνεργασία και ένα άλλο στην αξιοποίηση της εργασίας των περασμένων γενεών· *Das Kapital*, τόμ. III, MEW, 25, 114) επεξεργάζονται ένα πολύπτυχο κριτηρίων για την ανάδειξη των διαδικασιών που μέσω του πολλαπλασιασμού των “αναγκών” — ως τάσε-

1. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση, εδώ και δεκαετίες, αποτέλεσε διεθνώς αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο με συμβολή σειράς επιστημών στη θεματοποίησή του. Απορεί κανείς πώς οι επίδοξοι “evaluators” δεν έχουν να καταθέσουν ούτε μία δημοσιευμένη γραμμή για τον υπό “αξιολόγηση” θεσμό.

ων διεύρυνσης και εκλέπτυνσης — εξασφαλίζουν την αυτονομία των ακαδημαϊκών μονάδων και συναφώς την επίτευξη της διακριτής ατομικότητας των μετόχων τους. Πρόκειται, μ' άλλα λόγια, για τη διεργασία μετάβασης από την αδήριτη πραγματικότητα της "Πολιτικής Οικονομίας" στο ευπαθές πεδίο της "Ηθικής Οικονομίας", όπου το περιεχόμενο των κανόνων και των αμοιβαίων υποχρεώσεων καθορίζεται εθιμικά περισσότερο και η "μικροφυσική" της εξουσίας συγκροτείται με την καθημερινότητα των υποκειμένων και τη συγκεκριμένη επικοινωνιακή τους επάρκεια.

Με γνώμονα τις κατηγοριοποιήσεις του Προγράμματος Σπουδών το σύνολο του συγγραφικού έργου των μελών του Τομέα Φιλοσοφίας κατανέμεται (δεν προσμετρώνται οι μεταφράσεις και οι βιβλιοκρισίες, ενώ ορισμένα κείμενα, λόγω της θεματικής τους, εντάσσονται σε περισσότερες από μία ενότητες) στη δεκαπενταετία και στην τελευταία πενταετία ως εξής:

α. Ιστορία της Φιλοσοφίας	1985-1999	%	1995-1999	%
<i>Η προβληματική της φιλοσοφικής ιστοριογραφίας</i>				
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία</i>	45	20,8	18	20,4
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Α' (Προσωκρατικοί φιλόσοφοι)</i>	2	0,9		
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Β' (Αρχαία Σοφιστική)</i>	9	4,1	3	3,4
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Γ' (Σωκράτης και Σωκρατικές Σχολές)</i>				
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Δ' (Πλάτων και Αρχαία Ακαδημία)</i>	4	1,8	1	1,1
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Ε' (Αριστοτέλης και Αρχ. Περίπατος)</i>	9	4,1		
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ΣΤ' (Ελληνιστική Φιλοσοφία)</i>	14	6,4	8	9,0
<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Ζ' (Η φιλοσοφία της ύστερης Αρχαιότητας ως τον 6ο αι. μ.Χ.)</i>	2	0,9	1	1,1
<i>Ρωμαϊκή Φιλοσοφία</i>	1	0,4	1	1,1
<i>Βυζαντινή Φιλοσοφία</i>	5	2,3	3	3,4
<i>Μεσαιωνική Φιλοσοφία</i>	1	0,4	1	1,1
<i>Νεότερη και Σύγχρονη Φιλοσοφία</i>	35	16,2	11	12,5
<i>Νεότερη Φιλοσοφία</i>	27	12,5	7	7,9
<i>Σύγχρονη Φιλοσοφία</i>	8	3,7	4	4,5
<i>Νεοελληνική Φιλοσοφία</i>	129	59,7	54	61,3
<i>Φιλοσοφίες του εξωευρωπαϊκού χώρου</i>				
Σύνολο: 291	51,5		211	61,5

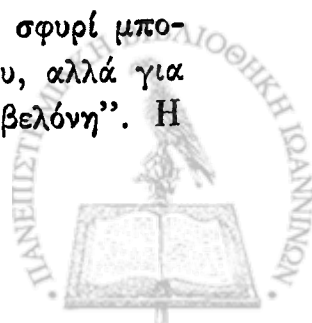

β. Συστηματική Φιλοσοφία	1985-1999	%	1995-1999	%
Εισαγωγή στη Φιλοσοφία	6	2,1	1	1,4
Οντολογία - Μεταφυσική	4	1,4		
Φιλοσοφική Ανθρωπολογία	7	2,4	1	1,4
Επιστημολογία - Ιστορία των Επιστημονικών Ιδεών	2	0,7	1	1,4
Λογική	5	1,7		
Γνωσιοθεωρία	8	2,8	1	1,4
Φιλοσοφία της Επιστήμης	27	9,5	11	12,5
Φιλοσοφία της Φύσης	38	13,4		
Φιλοσοφία των Φυσικών Επιστημών				
Φιλοσοφία των Μαθηματικών				
Φιλοσοφία της Ιατρικής	4	1,4		
Ηθική	8	2,8		
Κοινωνική και Πολιτική Φιλοσοφία	105	37,2	28	41,1
Φιλοσοφία της Ιστορίας	2	0,7		
Φιλοσοφία του Πολιτισμού	3	1,06	3	4,4
Φιλοσοφία της Παιδείας	27	9,5	11	16,1
Φιλοσοφία της Γλώσσας	3	1,06	1	1,4
Αισθητική - Φιλοσοφία της Λογοτεχνίας	12	4,2	7	10,2
Φιλοσοφική Ερμηνευτική	4	1,4		
Φιλοσοφία της Θρησκείας	1	0,3		
Επίκαιρα Φιλοσοφικά Προβλήματα (π.χ. Τεχνική, Οικολογία κ.ά.)	3	2,8	3	4,4
Κοινωνιολογία	1	0,3		
Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών	4	1,4		
Σύνολο:	274	48,5	71	38,5

Ως προς τα αριθμητικά δεδομένα, η συγκομιδή επίσης απαρτίζεται από:

	1985-1999	1995-1999
1. Αυτοτελή βιβλία	59	17
2. Επιμέλεια συλλογικών τόμων	24	12
3. Μεταφράσεις βιβλίων	7	2
4. Εργασίες σε διεθνή περιοδικά	113	26
5. Εργασίες σε ελληνικά περιοδικά	89	32
6. Εργασίες σε Πρακτικά διεθνών συνεδρίων ή σε διεθνείς συλλογικούς τόμους	68	15
7. Εργασίες σε Πρακτικά ελληνικών συνεδρίων ή σε ελληνικούς συλλογικούς τόμους	110	31
8. Βιβλιοκρισίες	62	16
9. Μεταφράσεις εργασιών	9	7

Εννοείται ότι ισχύει η διαπίστωση του Kant: “σμίλη και σφυρί μπορούν να χρησιμεύσουν στην επεξεργασία ενός κομματιού ξύλου, αλλά για τη χαλκογραφία οφείλει κανείς να μεταχειρισθεί χαρακτηριστική βελόνη”. Η

συγκροτησιακή ιδιαιτερότητα — μεθοδολογικής και θεματολογικής υφής — του “φιλοσοφείν” αξιώνει ιδιογενή “μέτρα” για να κριθεί, μολονότι και ο “μικρόκοσμός” της δεν μπορεί να έχει προσοφθάλμιο τηλεσκόπησης μεγαλύτερο από το ανθρώπινο μάτι. Κι αν κάθε κρίση συνιστά σύγκριση, οι μόνοι συγκρίσιμοι φορείς¹ είναι οι άλλοι τρεις Τομείς Φιλοσοφίας των Πανεπιστημίων της χώρας (στην Αθήνα με 17 μέλη ΔΕΠ, στη Θεσσαλονίκη με 13 και στην Κρήτη με 9), με δεδομένο βέβαια ότι διδάσκοντες της φιλοσοφίας είναι εγκατασπαρμένοι — ένας ή δύο — σε διάφορα Τμήματα (Κοινωνιολογίας, Νομικής, Πολιτικών Επιστημών, Παιδαγωγικά, Γενικό του Πολυτεχνείου, με κάποια πύκνωση στο Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης). Σ’ αυτήν ακριβώς την “κοινότητα” των ομοτέχνων προέχει η *intra muros* (κάποτε και με “εξωτερικούς” κριτές) εισηγητική έκθεση (που κατά την κείμενη νομοθεσία περιλαμβάνει: “αναλυτική παρουσίαση και αξιολόγηση του έργου και της προσωπικότητας των υποψηφίων και κρίση για την προσφορά τους στην πρόοδο της επιστήμης”, “γνώμη για το βαθμό ανταπόκρισης των υποψηφίων στα απαιτούμενα νόμιμα προσόντα” και “αξιολογική κατάταξη των υποψηφίων”. Ν. 2083/82, άρθρο 6, § Ε’2) και η *extra muros* δημοσιευμένη βιβλιοκρισία (που εννοείται, δεν έχει ανασκευασθεί επαρκώς από τον κρινόμενο, σε όσες εκδοχές κι αν έχουν παρουσιασθεί κριτικές για το έργο του). Τότε μόνον έχει νόημα η απογραφή των “αναφορών” (όχι όμως και των “αυτοαναφορών”), διαφορετικά ο “δείκτης” τους (στις ανθρωπιστικές επιστήμες οι οικείες Βάσεις δεδομένων είναι πλημμελείς και δεν περιλαμβάνουν την πλούσια ελληνική βιβλιοπαραγωγή) διαθέτει ομότροπη λειτουργία προς την επιμέτρηση της ακροαματικότητας των τηλεοπτικών εκπομπών (για τη διάκριση σε “αναφορές” και “βιβλιοκρισίες” βλ. Π. Νούτσος, *Βάση Δεδομένων*, Κως 2000, 29, *passim*).

Μ’ αυτήν ακριβώς την αφετηρία τα μέλη του Τομέα Φιλοσοφίας, το έργο των οποίων έχει κριθεί σε εικοσιπέντε εισηγητικές εκθέσεις εκλογών ή προαγωγής και σε σαράντα πέντε βιβλιοκρισίες (με τη σειρά μας βέβαια έχουμε μετάσχει σε εκλογές άλλων Τμημάτων, σε επιστημονικά περιοδικά ως κριτές ή σε επιτροπές κρίσης ερευνητικών προγραμμάτων και έχουμε συγγράψει εξήντα δύο βιβλιοκρισίες, δηλαδή δεν έχουμε μείνει στο απυρόβλητο του “λάθε βιώσας”) διεκδικούν ως προς τον καταμερισμό της επιστημονικής γνώσης τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές πεδίο (γι’ αυτό και δεν μας διακατέχει κάποιο πλέγμα “διαμετακομιστών”), σημαντικό μερί-

1. Στο Institut for Filosofi του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης εργάζονται 9 μέλη ΔΕΠ, στο Philosophy Department του Πανεπιστημίου της Μελβούρνης 18 και στο Department of Philosophy του Πανεπιστημίου του Princeton 24.

διο — με κατακτημένο το κριτήριο αρμοδιότητας — στα εξής τουλάχιστον σημεία:

- α. Ελληνική Φιλοσοφία (Αρχαία και Νεοελληνική),
- β. Φιλοσοφία των Επιστημών,
- γ. Κοινωνική και Πολιτική φιλοσοφία.

Σ' αυτό ακριβώς το τρίπτυχο, το οποίο προκύπτει αν από την αριθμητική χαοτική παράσταση του όλου οδηγηθούμε στην "πλούσια σε καθορισμούς και σχέσεις ολότητα" (*Grundrisse*), συνοψίζεται η αξίωση ισχύος του Τομέα μας στο πεδίο της φιλοσοφικής σκέψης και συναφώς προσφέρει τα εχέγγυα της επικοινωνιακής μας επάρκειας σ' αυτό.

Από ένα τέτοιο παρατηρητήριο η "αποτίμηση" (πριν αποδώσει ο όρος το ρωμαϊκό "census" σήμαινε την "υποθήκευση" των κτημάτων) για να μείνουμε εδώ μόνον στο συγγραφικό έργο, των "Πεπραγμένων"-μας ενδιαφέρει πριν απ' όλα όσους τα έφεραν σε πέρας. Επομένως αν μας επισκεφθούν κήνσορες της "evaluation" (συνήθως ορίζεται με τον τρόπο του Ralph Tyler: "the process of determining to what extent the educational objectives are actually being realized". *Basic Principles of Curriculum and Instruction*, Chicago, Ill. 1950, 69) είτε της "assessment"¹, κραδαίνοντας τα "standards" στο χέρι, όπως τα επεξεργάστηκε η αμερικανική "Joint Committee on Standards for Educational Evaluation" (1981) ή το "Evalve project" (*Evaluation and Self-Evaluation in Universities in Europe*, Brussels 1998), δεν πρόκειται να απαιτήσουμε επιβράβευση και "πριμ παραγωγικότητας". Πάλι τα ίδια πράγματα θα κάνουμε, όπως άλλωστε τόσα χρόνια παρά την τεράστια αύξηση του αριθμού των φοιτητών/τριών και την καθίζηση των οικονομικών, με την επαγρύπνηση πάντα για τη διασφάλιση των υποτροφιών σε όσους /ες τις χρειάζονται ώστε να αφιερωθούν απερίσπαστοι στις μεταπτυχιακές τους σπουδές. Όσο για τους "evaluators", θα υποψιάζονται μάλλον ότι οι ρόλοι εύκολα ανατρέπονται και οι ίδιοι έρχονται στη θέση των "κρινόμενων": από την αρχική τους σύλληψη, που καταχρηστικά την ονομάζουν "φιλοσοφία της αξιολόγησης", έως τα "κριτήρια" και τα μέσα που χρησιμοποιούν για να συντάξουν την "έκθεση" τους, βασισμένοι συχνά στην "Έκθεση αυτοαξιολόγησης", κατά την "ενέργεια 4.1.γ" ("Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός") του ΕΠΕΑΕΚ. Σ' αυτήν την περίπτωση γνωρίζουμε

1. Κατά τον Ν. 1514/1985, άρθρο 2, §. θ', ως "αποτίμηση" ορίζεται η "διαδικασία που επιτρέπει να διαπιστωθεί κατά πόσο τα επιμέρους και τα τελικά αποτελέσματα των ερευνητικών προγραμμάτων ή έργων χαρακτηρίζονται από υψηλή επιστημονική ποιότητα και πληρότητα". Σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση κινείται η υπόσχεση "διαπίστωσης του επιπέδου" του ερευνητικού έργου σε συνδυασμό με την τελική διαβεβαίωση ότι τούτο είναι "αξιολόγο", "τόσο σε όγκο όσο και σε εύρος"...

ποιοί θα "αξιολογήσουν" τους "αξιολογητές", αφού αρκεί μία και μόνη ερώτηση: "Πες μου πώς ψάχνεις, για να σου πω τι ψάχνεις" (Wittgenstein, *Philosophische Bemerkungen*, § 27). Στο τέλος-τέλος θα παρενέβαινε ο Λουκιανός (*Βίων προῶσις*, 27), που σκηνοθέτησε δημοπρασία φιλοσόφων, για να αποφανθεί "πόσου τούτους ἄξιον χρή φάναι" και "εἰ ἀληθῆ ταῦτα": "ὁ κῆρυξ καὶ ἡ μνᾶ καὶ οἱ παρόντες". Οι τελευταίοι είναι γνωστοί, η "μνᾶ" χορῆζει ισοτιμίας με το ευρώ και ο "κῆρυξ" στρέφεται προς τους τοποτηρητές της "πνευματικής τεχνολογίας" των Βρυξελλών, η οποία λειτουργεί ως "ιδιώτης" στην προκήρυξη κατανομής των πόρων στα ΑΕΙ και τα σπαταλά στη συνέχεια ως "δημόσια".

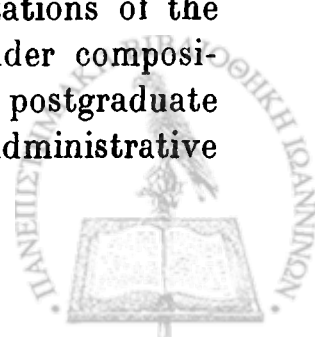
PANAGIOTIS NOUTSOS

THE "EVALUATION" OF UNIVERSITIES THE CASE OF A DEPARTMENT OF PHILOSOPHY

SUMMARY

It is a presentation of both its strategic conception and its particular articulation, attempting to leave behind the well-trodden path of "evaluation studies" (cf M. Henkel "Evaluation in Higher Education: conceptual and epistemological foundations", *European Journal of Education*, 33, 1998, 285-297) which slips into a "book-keepers' practice» on in the measurement of "productivity".» In contradistinction to this approach, the outline of the criteria which we propose might be called, in Hegelian terms, the "qualitative quantity" ("das qualitative Quantum") which is a coupling of "quality" and "quantity" and clearly has the possibility of the second being transformed into the first (*Enzyklopädie*, §. 107). The framework of reference of these criteria, as a cluster of expressions to be evaluated, is determined primarily by the degree of its connexion to the reality which it addresses. Thus it does not acquire an autonomous status, like a sword of Damocles, but it can easily be inferred from the entirety of the work of those who staff a Department and resolve to pass for yet one more time through the "mirror stage" and to ascertain the limits of their self-sufficiency. In the words of Wittgenstein, "Saturday is not simply a day of rest and recreation. We should look at our work not only from within but also from without" (*Civilization*, 120). This consideration, which could be described as an "internalist externalism" justifies the division into parts of the unified corpus of our "Acts":

a. **Staff dynamics** (hierarchy, scientific specializations of the teaching and research staff [DEP], service record, gender composition, method of election and institutions of members' postgraduate studies, forms of collaboration and relevant tradition, administrative

structure and operation of the department, its finances as part of the budget of the University, etc.).

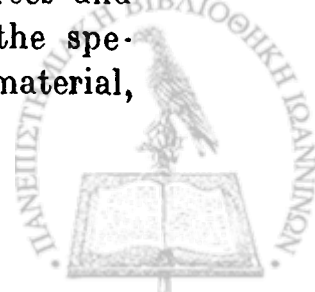
b. **Teaching** (criteria, the structure of the undergraduate studies program, the preliminary briefing of the students and the subsequent discussions about the physiognomy of the Department, the specialized students and their employment prospects, the ratio of professors to students, interdepartmental programs, postgraduate studies, matters concerning internal regulations, the publicity of posts, the students of the postgraduate specialization degree, the prospective professors: subjects-supervisors, scholarship possibilities and student welfare, the doctors of Philosophy [dissertation titles, supervisors, current occupation], honorary doctors, participation of members of the Department in the advisory/examining committees of doctoral theses which have been submitted in other Departments, sabbatical leave [home or abroad], teaching in other universities, lectures, book presentations, visiting professors and invited speakers, long-term, the contribution to further education of primary and secondary school teachers, civil servants, and other categories of employees etc.).

c. **Research programs** (the research policy of the Universities, the delimitation of "research" within the field of humanities, participants, particular joint research programs and their results etc.).

d. **Scientific conferences** (their organization by the Department and the contribution of its members, participation of staff members, with communication, in international and Greek conferences).

e. **Publications** (books: individual, editing of collective volumes, translations; articles in international and Greek periodicals, in the Proceedings of international or Greek conferences; book reviews, translations; the research interests as the interrelations of quantitative data and the particular character of the work, with special reference to the constitutive dimension of philosophy-as-activity, the consolidation of the "competence criterion" in the "community" of peers evaluation reports, book reviews and "citations", the share of the national and international division of scientific knowledge, the assessment of forms of "assessment"; secondary aspects of scope: in bodies for the election of members of the teaching and research staff of other Departments, scientific associations, prizes etc.).

f. **The library** (organization and operation, primary sources and relevant bibliography, journals, databases and CD-ROMs; the specialized uses of the Research Centres: printed and archival material, publications etc.).

g. **The professors in the society of their time and place** (members of the teaching and research staff fully and exclusively employed, scientific competence and alternative choices of society, "grounding" in the practice of scientific discourse etc.).

h. **The circuit of the local community** (the historical limits of "locality", particular inter-reactions, working time and leisure etc.).

i. **The daily life of the professors and the students**, intra- and extra- muros.

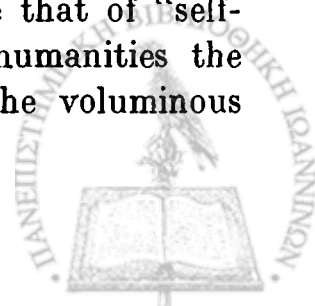
j. **The Hellenism of the Diaspora** (initiatives aiming to maximize and extend the functions of a university institution).

k. **The "mobility" of professors and students in the countries of the European Union** (decoding of "European citizenship", public higher education in Europe, communication competence).

l. **The contribution to the clarification of the "Balkan polity" of the university.**

m. **Reflection on the past and the future of the university.**

Kant's remark placed as a motto remains valid: "chisel and hammer can prove useful in the processing of a piece of wood, but for an etching one must use an etching-needle". The constitutive character - methodological as well as thematic - of philosophical activity requires appropriate "measures" in order to be judged, even though its "microcosm" cannot be perceived through a lens stronger than that of the human eye. And if every valuation involves comparative evaluation, the only comparable institutions are the homologous Philosophy Departments elsewhere in Greece. In precisely this "community" of peers, primacy should be accorded to the intra-muros (sometimes also with "external" referees) **evaluation review** (which according to current legislation includes: "analytical presentation and evaluation of the work and the personality of the candidates and appreciation of their contribution to the advancement of science", "an opinion about the degree of fulfilment by the candidates of the qualifications as set the law" and "the ranking of the candidates according to evaluation"; Law 2083/82, article 6, E'2); in a second place due consideration is to be given to extra-muros published **book review** (which, it goes without saying, has not been sufficiently refuted by the person being subject to criticism). Only then does the census of "citations" make sense (excluding of course that of "self-citations"), otherwise the "citation index" (in the humanities the known databases are deficient and do not include the voluminous

Greek literature) functions in the same way as the measurement of viewing-rates of TV shows (for achieving distinction in "citations" and "book reviews" see P. Noutsos, *Database*, Kos 2000, 29, passim).

With precisely this starting point, the members of the Philosophy Department, whose work has been subject to critical evaluation in twenty five reports in view of their election or promotion, and in book reviews (in our turn we have, of course, participated in the elections of other Departments, in scientific periodicals as critics and in evaluation committees of research programs and we have co-authored book reviews; that is to say we have not remained out of "latenter vivendum esse"), claim, as far as the division of scientific knowledge both on a national and international level is concerned (and for that reason we are not suffering from a "transmit" complex), a significant share - with the competence criterion fulfilled - in the following fields to name but a few:

- a. Greek Philosophy (Ancient and Modern)
- b. The Philosophy of Science
- c. Social and Political Philosophy.

Precisely this triptych, which clearly emerges, if we transcend the arithmetic, chaotic appearance of everything to reach for the "totality, rich in determinations and relations" (*Grundrisse*), substantiates the "Geltungsanspruch" of our Department and thereby warrants our communicative competence in the field of philosophical thought.

